הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת ראה

ל' אב תשע"ח

גליון מספר 85

דרך חיים

פרשת מסית ומדיח המובאת בפרשתנו היא פרשה קשה מאד. התורה מבקשת מאתנו לכאורה להאפיל על הרחמים הטבעיים שלנו, על אהבת האדם שבנו, על חיוב התורה "ואהבת לרעך כמוך" ועל אחדות ישראל.

התורה אומרת לנו "לא תאבה לו ולא תשמע אליו ולא תחוס עינך עליו ולא תחמל ולא תכסה עליו" (דברים יג ט). גם אם מדובר חלילה באשתך, בבנך או בבתך אינך יכול לרחם עליו, עליך ללכת לבית הדין ולמסור עדותך עד שיעשו בו את דינו הראוי לו, כלשון הפסוק "כי יסיתך אחיך בן אמך או בנך או בתך או אשת חיקך או רעך אשר כנפשך".

אם לא די בזה מוסיפה התורה ומצווה "כי הרג תהרגנו ידך תהיה בו בראשונה להמיתו ויד כל העם באחרנה. וסקלתו באבנים ומת כי בקש להדיחך מעל ה' אלהיך המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים" (שם י-יא).

על מנת להבין את יחסנו אל המסית עלינו לברר מה כוונת התורה באמרה "לא תאבה לו"?

רש"י (יג ט) מסביר:

"לא תאבה לו - לא תהא תאב לו, לא תאהבנו, לפי שנאמר (ויקרא יט יח) "ואהבת לרעך כמוך", את זה לא תאהב".

האדם הזה יוצא מכלל "ואהבת לרעך כמוך" שאנו מחויבים בו למול כל אחד מישראל. וכן פסק הרמב"ם להלכה (ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה יז):

"והמצוה הי"ז היא שהזהיר המוסת מאהוב המסית או להאזין לדבריו, והוא אמרו יתעלה (שם ט) "לא תאבה לו". ולשון ספרי מכלל שנאמר "ואהבת לרעך כמוך" יכול אתה אוהב לזה, תלמוד לומר "לא תאבה לו"".

וכן כתב הרמב"ם במשנה תורה (הלכות עבודה זרה פרק ה הלכה ד):

"מצוה ביד המוסת להורגו שנאמר "ידך תהיה בו בראשונה להמיתו וגו'". ואסור למוסת לאהוב את המסית שנאמר "לא תאבה לו".

לדעתם אנו מצווים להוציא את אהבת האדם שטבועה בקרבנו ביחס לאדם זה בשל חטאו והסטתו.

המשך בעמוד הבא

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: ish.tsadik@gmail.com | אתר: www.ish-tsadik.org.il

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

לעומת זאת נמצאת דעת הרמב"ן שמסביר שהאיסור "לא תאבה לו" נסוב על היחס של האדם לדברי המסית- לא להקשיב לדבריו, שלא לקבל את דברי הסתתו ברצון, כמו שאומרת האשה קודם החליצה "לא אבה יבמי". אך אין הדבר נוגע ביחסנו אל המסית עצמו. התורה אמנם מצווה אותנו להסגיר אותו לבית הדין, אבל שלא כדעת רש"י והרמב"ם איננו מצווים ממש להאפיל על הרגש האנושי שיש לנו כלפיו, אלא לפעול כן על אף האהבה שממשיכה לקונן בלב.

לימוד זה הינו לימוד מורכב מאד. היא מוציאה אותנו מההרגל של אהבה או שנאה לאדם ולמעשיו, ובונה בנו התייחסות מורכבת. בו בזמן שאנו צריכים להתנכר למעשיו של אדם קרוב ויקר עד כדי נכונות למסרו להריגה, ואף להרגו ראשונים בידינו, אנו צריכים להיות מלאי אהבה לנשמה הטהורה שבו, צלם אלוהים שניתן באדם זה.

שבת שלום ומבורך!

שלכם בהוקרה רבה,

חיים אידלס

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** ish.tsadik@gmail.com | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

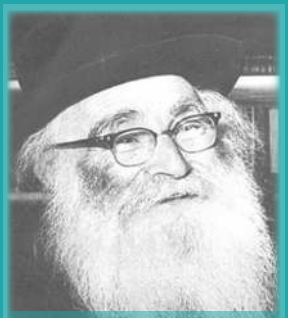

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בדרכו של ר' אריה

במחברתו של מזכה הרבים רבי שלמה שטנצל זצ"ל נמצא חידוש ששמע מר' אריה לוין על הפסוק "מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו" (משלי כז כא):

על מנת לבחון את הכסף נותנים אותו במבחנה ששמה - מצרף, ואילו המבחנה לזהב היא - כור. ולאיש, לבני אדם מה המבחן - "איש לפי מהללו" - יהולל. על פי מה שהאדם משבח ומהלל הוא מהולל, שזהו שוויו וזהו ערכו. הרואה מעלות באחרים- סימן שהוא בעל מעלה, והרואה חסרון בצדיק הרי הוא רשע.

וסיפר ר' אריה על כך מעשה באחד שקיבל מכתב ממדינה רחוקה כתובה בכתב בלתי קריא, הרוקח מבית המרקחת, הרופא ואף הפרופסור לא יכלו לקרוא את תוכן המכתב. כשבא לבית הכנסת והביע צערו, ניגש אליו השמש ואמר לו כי אשתו תדע לקרוא. הוא הלך הביתה, רץ עם אשתו לבית הכנסת, והיה הפלא אשתו קראה במהירות כמו מים. שכן המכתב היה כתוב בכל כך הרבה שגיאות שרק אשת השמש שרגילה לכתוב בשגיאות אלו הייתה יכולה לקרוא כאילו היה זה כתב ידה... מכאן למדנו שהאדם קורא את הנראה לעיניו מתוך עצמו, מי שתוכו מלא טעות מבין בטעויות ולהיפך-להיפך.

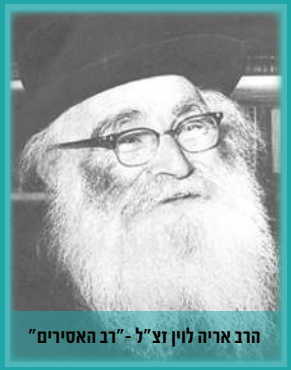
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

לאחר ברכת "יוצר" אנו מברכים את ברכת "הבוחר בעמו ישראל באהבה".

ישנה מחלוקת מנהגים בין חלק מבני אשכנז לעדת החסידים ובני עדות המזרח האם לפתוח את הברכה ב"אהבה רבה" או ב"אהבת עולם", וכל אחד ינהג כמנהגו, אך אין לפתוח ב"אהבה רבה אהבת עולם" כפי שישנם הטועים.

ישנו כלל שכל ברכה ארוכה פותחת ב"ברוך" ומסיימת ב"ברוך", כפי שאנו פותחים ומסיימים את ברכת יוצר. בכל זאת ברכה זו אינה בנויה על פי כלל זה, משום שישנו כלל נוסף שברכה שסמוכה אחר ברכה אחרת אינה צריכה לפתוח ב"ברוך". יחד עם זאת אין סדר הברכות מעכב, ולכן אדם שטעה ופתח אחר "ישתבח" בברכה זו אינו מתחילה ב"ברוך" (שכך תוקן נוסח הברכה) ויכול לברך אחריה את ברכת "יוצר" עם פתיחת "ברוך" ולאחריה לקרוא קריאת שמע. כך אדם שהקדים לאמר "אמת ויציב" קודם קריאת שמע, או ששכח לומר אחת משתי ברכות אלו קודם קריאת שמע- יכול לאמרן לאחריה, ואם שכח יכול לאמרן גם אחר תפילת עמידה. גם אם שכח ברכה אחת לחלוטין- כשייזכר אינו צריך לשוב ולברך את זו שכן בירך, אלא את זו שפספס בלבד.

ברכה זו עוסקת בשבח התורה וישראל שקבלוה, לכן כפי שהזכרנו בעסקנו בדיני ברכות התורה, אדם ששכח לברך ברכות התורה בבוקר יוצא ידי חובה בברכה זו ואינו צריך לשוב ולברך. מהנכון שאדם שאירע לו כן- שילמד מיד אחר תפילת עמידה דבר מה, כפי שאנו נוהגים לומר פסוקים ודברי חז"ל אחר ברכות התורה, כדי שייחשב 'עובר לעשייתן' שלמד מיד אחר שבירך על לימודו.

בשעה שאומרים "ומהר והבא עלינו" אוספים את ארבעת הגדילים של הטלית או הציצית שעל גופו כלשון הברכה "מרבע כנפות הארץ", ומחזיקים אותם בין הזרת והקמיצה של יד שמאל כל שעת קריאת שמע עד פרשת "ויאמר" שאז מעבירה על עיניו בכל פעם שמזכיר את המילה "ציצית" ועזבה אחר שמנשקה במילים "לעד ולעולמי עולמים" בברכת "אמת ויציב".

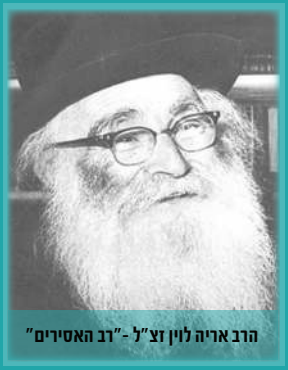
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

המגן אברהם ציין לדברי המקובלים שבברכת "אהבת עולם" ישנן את כל ששת הזכירות שאנו מצווים להזכיר מדי יום, ומהנכון לכוון בהן בשעה שמזכירן בפיו; באמרו "ובנו בחרת" יזכור את מתן תורה, "וקרבתנו"- מעמד הר סיני, "לשמך הגדול"- זכירת עמלק שאין שם ה' שלם עד שיכרת, "להודות לך"- זכירת מעשה מרים שהשתמשה באותה העת בפיה ללשון הרע ולא לשבח השי"ת, "וליחדך באהבה"- יזכור חטא העגל שבאותה השעה לא התנהגו באהבת ה' (חידושו של המגן אברהם עצמו), ובהזכירו בקריאת שמע "וזכרתם את כל מצוותי" ייזכר בשבת ששקולה כנגד כל המצוות.

המעוניין לשלוח אל הרב אידלס שאלות הלכתיות (בלבד) מוזמן לשלוח דרך אתר:
עמותת איש צדיק היה,
מדף: שו"ת עם הרב חיים אידלס
תשובות יישלחו לשואלים ויפורסמו באתר ובעלון.

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: ish.tsadik@gmail.com | אתר: www.ish-tsadik.org.il

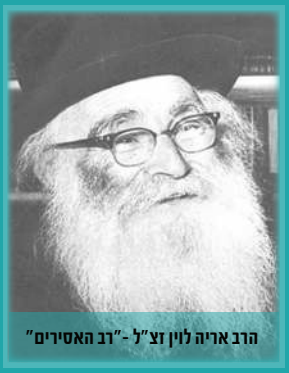
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

שאלה | במקום אליו אני נוסע מתקיים מניין אחד לאחר זמן קריאת שמע וזמן תפילה, מה עליי לעשות?

תשובה | מכיוון שיעבור זמן קריאת שמע ותפילה עליך לקרוא קריאת שמע ולהתפלל ביחידות בתוך הזמן. ולאחר מכן תגיע לבית הכנסת ותלמד עם ספר בפינה, כך ייראה שאינך מוחה בהם ואינך מעליב את המארח שלך. וכמובן יש לענות אז על קדושה, קדיש ו"ברכו" יחד עמהם, ולהקפיד שלא להפגין שכבר התפללת. על אף שלכאורה יש למחות בהם, אולם נראה שזו תהיה מחאה שאינה נשמעת.

ונחדד שזמן קריאת שמע הוא עד שלישית של היום, ואחר שעה שלישית לא יוצאים ידי חובת קריאת שמע מן התורה, אלא נחשב כקורא בתורה. וברכות קריאת שמע מותר לומר רק עד סוף זמן תפילה- שעה רביעית (שו"ע סי' נ"ח). ולאחר שעה רביעית מותר לאומרם ולהתפלל רק באונס, כפסק הביה"ל (שם). ובלי אונס יש לדלג על ברכות קריאת שמע ולהתפלל, כלומר מיד לאחר "ישתבח" לקרוא קריאת שמע ומיד להתפלל, ומפסידים בכך את סמיכת גאולה לתפילה. ודבר זה חמור שיש בתי כנסיות ושטיבלאך שקוראים קריאת שמע לאחר סוף זמנה, ויש לגעור בהם אם יש כוח בגערה לשנות את המצב.

שאלה | שלום הרב,

אני מסייע בלילות לאחי החולה, ובעקבות כך אני קם לעתים לאחר זמן קריאת שמע, האם יש לכך תשלומין?

תשובה | ראשית, רפואה שלמה בקרוב.

חז"ל אומרים איזו מעוות שאינו יכול לתקון?- זה הקורא קריאת שמע שלא בעונתה, הוי אומר ששכר קריאת שמע בעונתה לא יוכל לקבל. אבל אם קרא אחר כך קריאת שמע יש לו עדיין שכר כקורא בתורה. אוסיף שהראשונים חלקו בדין אדם שלא קרא כל היום קריאת שמע של שחרית האם יוכל לקרוא פעמיים קריאת שמע בלילה (ללא ברכות קריאת שמע). מרן (סימן נ"ח) הביא על כך את שתי הדעות, והכרעת הגר"א והברכ"י שאפשר להשלים כדעת הרוקח את קריאת שמע של היום על ידי קריאתה פעמיים בערב. אך כאמור שכרו יהיה כקורא בתורה ולא כקורא קריאת שמע בזמנה.